KATKI

Devrimci Sosyal Demokrat

- ★ Atatürk'den günümüze
- ★ «Yeni Dünya» gazetesi hakkında
- ★ 1919 seçimlerinde sosyalistlerin mebus adayları
- ★ Geçmişteki siyasî muhakeme-lerden...
- ★ Taşlamalar

Yıl 5 . Sayı 11. Şubat 1975 Fiatı 5 Lira

ATATÜRK'DEN GÜNÜMÜZE

Yılmaz AKAN

Atatürk diyor ki: «İnkılâbımızın dönüm ânında topraklarımıza göz dikerek saldırmak isteyen düşmanın dini ele alarak birçok fitne ve fesatla halkı iğfale kalkıp türlü entrikalar çevirmekten çekinmeyeceği de muhakkaktır. Biliyor musunuz ki, Mussolini peşindekilerle buraya gelirse, nasıl gelecektir? Din adamlarını elinde silâh olarak kullanacaktır.»

Bugün yurdumuzda Mussolini ve Hitler tipi klâsik faşistlerin, gericilerle (irtica ile) ittifakını açıkça görmek mümkün. Onun için bu durum halkımızın gelişim süreci önüne büyük bir engel çıkaramaz. Zaten Atatürk de bunu önceden görmüş ve belirtmişti: «Artık Türkiye, din ve şeriat oyunlarına âlet olmaktan çok yüksektir. Bu gibi oyuncular varsa, kendilerine başka taraflarda sahne arasınlar.»

Burjuva Devrimi peryodunu tamamlamakta olan, ve gittikçe saldırganlaşan Amerikan monopolistler diktatöryası (Amerikan halkına bile asgari bir denetim hakkı tanımayan sistem) karşısında bulunan bugünkü Türkiye için, Atatürk'ün yukarıdaki sözü kalite farkı ile şöyle tekrar edilebilir: «İnkılâbımızın dönüm ânında topraklarımıza göz dikerek saldırmak isteyen düşmanın Atatürkçülüğü (özünü değil Neo-Kemalizmi) ele alarak, birçok fitne ve fesatla halkı iğfale kalkıp türlü entrikalar çevirmekten çekinmeyeceği de muhakkaktır. Biliyor musunuz ki, monopolistler, peşindekilerle buraya gelirse, nasıl gelecektir? Önünde Atatürkçü(!) parti başkanları, Atatürkçü(!) esnaflar, Atatürkçü(!) üniversite(!) hocaları ile gelecektir. NeoKemalistleri elinde silâh olarak kullanacaktır.»

Ve hatta: «İnkılâbımızın dönüm ânında topraklarımıza göz dikerek saldırmak isteyen düşmanın parlak bir radikal solculuğu ele ala-

rak birçok fitne ve fesatla halkı iğfale kalkıp türlü entrikalar çevirmekten çekinmeyeceği de muhakkaktır. Biliyor musunuz ki finans kapital diktatörleri peşindekilerle buraya gelirse nasıl gelecektir? Önünde nasyonal sosyalizmi veya devlet kapitalizmini sosyalizm sanan parti liderleri, sosyalist geçinen esnaflar, hükümet darbecilerine sosyal düzen reçeteleri hazırlayan devrimci allâme(!) ile gelecektir. Radikal solculuğu elinde bir silâh olarak kullanacaktır.» şeklinde tekrar edilebilir.

Evet emperyalizm, zamanı geçmiş bir milliyetçiliği tekrar sahneye koyar ki, o ülke halkları arasındaki çok uzak tarihî kökenlerden gelme en ufak etnik faklılıkları bile kendi yararına değerlendirsin; onlardan, hür dünyaya sâdık birer hür millet(!) yapsın. (1)

Evet hatta emperyalizm, tepedeki (hakim sınıflardaki) aydınların radikal solculuk girişimlerini de çok iyi kullanır. Sosyalizmin klâsik reçeteleri üzerine uzman olarak yetişmiş ajanları ile onların «başa geçince uygulamak» üzere hazırladıkları plânlara yardım ederler... Meselâ Arap dünyasında sık sık görülen millileştirme girişimlerinin çoğunda CIA uzmanlarının yardım ettikleri bilinen bir gerçektir... Devrimci sivil-asker aydınların kurdukları çok gizli(!) darbe (cunta) örgütleri ise emperyalizmin radarından ancak koca bir yolcu uçağının başarabileceği kadar gizlenebilir.

Demek ki her türlü gericilik ve «kısa yol solculuğu», emperyalizme yem olmak demektir.

Demek ki - savaş şartları dışında- Türkiye, yeterli bir süre ve olgunlukta burjuva demokratik aşama geçirmedikçe, yani yığınlar asgari bir demokratik ortamda nefes almak fırsatını bulmadıkça, sosyalist devrimin eşiğine bile ulaşamaz... **Burjuva demokratik aşama, ezilen sınıfların gerçekten politikaya başladığı yani yersel iktidar bilincine vardığı, yani yersel iktidarlara kavuştuğu ve buna paralel olarak da merkezî iktidara aday, gerçek devrimci bir partiyi oluşturduğu aşamadır.** Mesela, işyeri yönetiminde söz hakkı olabileceğini bile aklına getirmemiş bir işçi sınıfı nâmına merkezî iktidara, devlet idaresine oynayanlar, tepeden indirme allâme sosyalist aydınlar değilse, sınıf karakterini yitirmiş burjuva devşirmeleridir. İşçiler ilk aşamada ancak mahalli meclislerde - sınıf karakterlerini kaybetmeden - seslerini çıkarabilir, iradelerini ortaya koyabilirler. Lenin'in israrla belirttiği bu genel doğruyu bilmeyen veya anlamayanlar, - yığınlardan ve pratikten

kopuk olup da - soyalist geçinen aydınlar ile - burjuva meclislerine ve sınıfına terfi ettiği halde - kendini hâlâ işçi diye satan devşirmelerdir. Bunların, hakim sınıf kulislerindeki devrimci(!) kavgaları, ancak emperyalizmin halledeceği problemler yaratmaktan başka bir sonuç vermez. Emperyalizm ise, bu şekilde müzminleşen kavgaları, önünde sonunda vatan taksimi yaparak halleder.

Halbuki gerçek sosyalist aydının en önemli biricik rolü, birleştirici olmak, sosyalist devrimin ilk etabında, tarihî çelişkileri pek keskin olmayan bütün halkları bir ekonomik plâtformda entegre etmektir.

Emperyalizm ve onun uzmanları, bugün yalnız, Türkiye'nin bir burjuva demokratik aşamaya gelmesinden (yani batı medeniyetinin politik seviyesine gelmesinden) korkuyorlar. Bu aşamayı vaadeden Bülent Ecevit ve onun liderliğindeki CHP, emperyalizmin - bugün - Ortadoğu'daki en korkuç kâbusudur. Gücünü yalnız, yığınların - seçimlerde vereceği - oylarından beklese de, yalnız yığınlara güvenen ve emperyalist ajanlarının aydın kulislerinde çevirdiği dolaplara metelik vermeyen, yığınlardan gizli salon pazarlıkları ile hür iradesine ipotek koydurmak istemeyen bir Bülent Ecevit, bugün en keskin pek çok solcu aydından çok daha tehlikelidir emperyalizm için (2)... Çünkü emperyalizmin uzmanları gayet iyi görüyorlar ki bir «burjuva demokratik aşamaya girmiş Türkiye», bütün Ortadoğu'ya etkisini yayacak bir dinamizm gösterecektir.

İşte bundan dolayıdır ki bugün **Atatürk'ün tarihî direktifine rağmen** erken seçimi engelleyenler - gericiler, faşistler ve neo-kemalistler gibi çeşitli adlar verilebilse de - hepsi birden, emperyalizmin kuklalarıdır.

«Bütün Ulusta, Meclis'in görev yapamayacak bir duruma geldiği kaygısı sezilmeye başladı. Meclis'de durumu soğukkanlılıkla ve sağgörü ile usa vurup inceleyenler bile üzüntülerini açığa vurmaktan kendilerini alamıyorlardı. Artık Meclis yenilenmedikçe, Ulus'un ve Yurt'un ağır sorumluluğu gerektiren işlerin yürütülemiyeceğine kuşku kalmamıştı.» (Söylev C.II, s. 530-531)

Önümüzde gayet açık bir ikilem vardır: Ya Atatürk'ün işaret ettiği ve Ecevit'in başlatmak istediği demokratik sürece girilecek, yahut Atatürkçülüğün bugün gerici ve sekter olmuş yorumlarında ısrar edilerek, O'nun tespit ettiği temel ilkelerin birbiri ile uzlaşmaz biçimde çelişmesi durumu yaratılacaktır. Çoktan demode olmuş bir «milli devlet» anlayışında taassup göstermek, «devletin bütünlüğü» ilkesini «halk-

ların bütünlüğü» ilkesi ile, ve giderek «yurt bütünlüğü» ilkesi ile çelişkiye düşürecek... Ve bu çelişki uzlaşmazlığa giderken, problem artık bizim problemimiz (bizim çözebileceğimiz problem) olmaktan çıkacaktır.

(1) Hiç olmazsa, pek uzak olmayan tarihimizi unutmayalım: Bu yüzyıl başında Avrupa emperyalizmi, İttihadcılara, Türk milliyetçiliğini belletirken, Araplara da kendi hazırladıkları anti-Türkçü milli kurtuluş(!) beyannamelerine parmak bastırıyordu. O, nasıl bir milli kurtuluştu ki, Türklerden ayrılık gerçekleşince, emperyalistlerin mandası kabul edilmişti.

(2) Sosyal Demokrat çizgide «parti» adı verilebilecek bir legal sosyalist parti kurmak özgürlüğünden bile yoksun bulunan Amerika Birleşik Devletleri halkları nâmına enternasyonal devrimci(!) örgütler kurmaya kalkan CIA, yığınlardan kopuk salon (veya meyhane) sosyalisti aydınları (hepsini satın alamasa da), psikolojik harp metodları ile nasıl aptala çevirip (paranoyak yapıp) pralize ederek kullanacağını gayet iyi bilmektedir.

SOSYALİZM NEDİR?

B. NEBİL

Prof. Bahri Savcı, **Cumhuriyet**'te çıkan «Türkiye'de Sosyalizm» başlıklı bir yazısında, «Sosyalizmin anlamı»na dokunmakta ve şöyle demektedir :

«**Sosyalizm nedir?** meselesi ortada durmaktadır. Sosyalizmi - veya sosyalizmlerden birini - her ülke, kendi felsefî konseptine, sosyal yapısına ve ondan sızan sosyal zihniyet gereklerine göre tayin etmektedir. Bu **sosyalizmlerin**, bütün ülkeler ve zihniyetler için birleşik bir muhtevası da olmak gerekir.»

Aynı gazetenin açtığı bir yazı yarışmasında, «Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu Sosyalizm» başlıklı yazısile Yunus Nadi armağanını kazanan - ve uzun yıllar süren dâva hikâyesinin yankıları dünyaya yayılan - Şadi Alkılıç ise, kesin bir ifade ile, bunun taban tabana zıttını iddia ediyor :

«Sosyalizmin çeşitleri yoktur, ve olamaz da. Irkçı sosyalizm, millî sosyalizm, memleketçi sosyalizm, hudutlar içinde sosyalizm uydurma isimlerdir. Çünkü sosyalizm tektir, o da enternasyonalisttir, hedefi bütün dünyadır. Müslüman sosyalistlik, Hıristiyan sosyalistlik gibi dinî çığırda sosyalizm de olamaz: İlimle din bağdaşamaz. Sosyalizm ilimdir.»

Prof. Sadun Aren, savunması sırasında, verdiği ifadede :

«Anayasa sosyalizme açıktır» demişti.

Karşısına, devrin Cumhurbaşkanı dikildi ve aynı kategorik ifade ile :

— Hayır - dedi - Anayasa sosyalizme kapalıdır.

Açık olan neydi? Kapalı olan hangisidir?

Yarım-sosyalizm mi? **Militarist sosyalizm** mi? **Prusya Devlet sosyalizmi** mi? Mahmut Esat Bozkurt'un ileri sürdüğü **Kemalist Devlet Sosyalizmi** mi? Yoksa, farazâ, Marx'la Proudhon'u uzlaştırma tezi ile ortaya atılan Koechlin'in **Kollektivist olmayan sosyalizmi** mi? İlmî sosyalizm mi? Veyahut, 1930'larda Marcel Dea'nın bahs ettiği **aynı zamanda devrimci ve demokratik sosyalizm** mi? İlh...

Yüzlerce isim altında literatüre geçen yüzlerce sosyalizm çeşidinden hangisi?..

Sosyalizmi eleştirmek isteyen aleyhtarları olsun, onu ideal edinen savunucular olsun, bu terimi kullandıkları her yerde, sosyalizmden ne murad ettiklerini açıkça ortaya koymak, sosyalizmden ne anladıklarını açıklamak zorundadırlar. Müzminleşen ve salgın halde tahribatı görülen KAVRAM KARGAŞALIĞI ve dolayısiyle DÜŞÜNCE VE TEFEKKÜR ANARŞİSİni gerçekten önlemenin vazgeçilmez ilk şartı bu olsa gerek.

***

Littre'ye baş vurursanız; «sosyalizm bir sosyal reformlar plânı sunan bir sistemdir.»

***

Domela Nieuwerhuis, **Amerikan Ansiklopedisi**'nde şu tarifi uygun buluyor :

«Umumiyetle sosyalizm, ekonomik değişiklikler yapmak suretile dünyadaki sosyal şartların eşitsizliklerini yok etme amacını güden bir hareket olarak tarif edilebilir.»

Bu formülü beğenen Faguet, bundan daha doğru tarif olamaz, der; sosyalist düşüncenin temeli adalet fikrinden ibarettir, şu şartla ki adalet kelimesi eşitlik müradifi olarak anlaşılsın, yani aynı anlama gelsin.

***

Prof. E. Durkheim, sosyalizmin ne olduğunu anlatırken şöyle diyor :

«Bütün bu sistemlere ilham veren ihtiras olmuştur. Onları doğuran ve gücünü meydana getiren şey, daha tam bir adalete susayış, çalışan sınıfların yoksulluğuna karşı duyulan acıma, çağdaş toplumları içten içe kemiren bir kargaşalık ve huzursuzluk duygusu v.b. dir. Sosyalizm bir bilgi, minyatür halinde bir sosyoloji değildir; bir elem ve ıstırabın, bazan da öfkenin sebep olduğu haykırıştır; kollektif huzursuzluğu en fazla duyan, acı çeken ve öfkelenen insanların kopardığı feryattır. Hastanın inlemesi müptelâ olduğu illete ve kendisini kıvrandıran ihtiyaçlara nazaran neyse, sosyalizm de kendisinin meydana gelmesine sebep olan olaylara göre odur.»

Demek oluyor ki, - Profesörümüze göre - sosyalizm toplumdaki hastalığın sonucu olan iniltiden başka bir şey değildir.

Ekonomist Otto EFFERTZ'in ilk eseri Arboit und Boden (1888) **Arı politik ekonomi** tesisine çalışıyor. Sistemin esaslı noktalarından biri de sosyal antagonizmalar teorisi.

İktisadî Antagonizmalar adlı eserinde, ponofiziyokratik ve ponokratik doktrinleri anlatıyor; ponokratik nazariyeyi, Marx'ı ve ponokratik sosyalizmi, kendi açısından eleştiriyor:

«PONOKRATİK SOSYALİZM olsa olsa nüfusu az bir toplumda gerçekleşebilir; daha büyük nüfusu kucaklayan bir toplumda güçleşir; nüfus yoğunluğu olan bir toplumda ise imkânsız hâle gelir. Fakat, nüfus azken henüz sosyalizm ihtiyacı duyulmaz; nüfus arttığı zaman, ve sonuç olarak, çatışmalar keskinleşince, sosyalizm arzu edilmeye başlar. Demek oluyor ki, PONOKRATİK SOSYALİZM, sosyalizme ihtiyaç olmadığı zaman gerçekleşebilecek, ihtiyaç duyulunca da gerçekleşemiyecek hâle gelecektir.»

Yazara göre: «PONOKRATİK DOKTRİN sosyalizm problemini çözemez. Ya bütün kişi özgürlüğünü feda edecek; veya insan karakterinin esrarlı bir melekleşmesini fârz ve kabul eyliyecektir; veyahut ta - gerek bütün üretim kollarında sınırsız bir değişebilme ve gerekse üretim kolları ile insanların ihtiyaçlarında sürekli bir ahenk sağlayan özel bir Tanrıyı varsayarak - tabiat yasalarından sıyrılıp kurtulacaktır. Yani, PONOKRATİK SOSYALİZM **work-hauses** veya manastır kurulmasını veyahut ta mucizeleri farz ve kabul ediyor demektir. Bu varsayımlar bir kenara atılırsa, bu sosyalizmin temsil ettiği şey ancak bir kaostan ibaret kalır. Bu Pisagor ve Eflâtun'dan çağdaş sosyalistlere kadar sunulup açıklanan bütün sosyalist anlayışlar için doğrudur. Bunun içindir ki, Rodbertus, Marx ve Engels gibi PONOKRATİK SOSYALİSTLERin en kurnazları, bir özel olumlu program vermekten dikkatle kaçınmışlardır.»

Yazara göre: Bugünkü organizasyon fakirleri betbaht etmekte, fakat zenginleri de mutlu kılmamaktadır.

Otto EFFERTZ, eserinin sonunda, ponofiziyokratik sosyalizmi övüyor:

«PONOFİZİYOKRATİK SOSYALİZM ne maltüzyaizmin tasvir ettiği toplum kadar çirkindir, ne de PONOKRATLAR tarafından tasvir edilen sosyalizm tablosu kadar güzel. Fakat, buna mukabil, gerçekleşebilir ve aynı zamanda, çağdaş ferdiyetçi organizasyona, her bakımdan, sözgötürmez biçimde üstündür.»

PONOFİZİYOKRATİK SOSYALİZMin vait ettiği şeyler şunlardır:

Ponofiziyokratik rejimde çağdaş toplumdakinden daha büyük bir ÖZGÜRLÜK olacaktır. Bu özgürlüğü, ancak, üretim araçlarına sahip olma imkânsızlığı sınırlandıracaktır. Eşitliğin sınırı da ancak şu olacaktır: Tüketimlerin ve çalışmaların insanlar arasındaki tabiî ve meşru ayrıntılıklarla mütenasip oluşu. Bu eşitliğin muhtevasına gelince, ka-

bul etmek gerekir ki, PONOFİZİYOKRATİK SOSYALİZM eğlence düşkünlerinin hiç bitmiyen şölenlerini vait edemez; sınırlı dölvermenin Scyllası ile kıtlığın Charbde i arasına sıkışmış olacaktır; beslenme meselesinde, sosyalizmin ferdiyetçi topluma üstünlüğü pek cüz'idir. Fakat, kültür nimetlerine ve onları tatmak için gerekli boş vakte gelince kabul etmek gerekir ki PONOFİZİYOKRATİK SOSYALİZM eşitlikle beraber gittikçe artan bir bolluk vaıt eder. Fazla olarak ta, bu sosyalizmin vaıt ettiği emin ve kat'idir; bellisizliğin sinirliliği artık ortadan kalkacaktır.

PONOFİZİYOKRATİK SOSYALİZM, daha sonra, - rantabilitelerde daha büyük bir eşitlik sağlayarak - yaşamaya ait dış şekillerin umumî bir aristokratizasyonu kolaylaştırır.

Fakat, PONOFİZİYOKRATİK SOSYALİZMin en büyük avantajı her çeşit kötülüğü ortadan kaldırmak olacaktır. Açlıktan ölmemek ve çoluğunu çocuğunu açlıktan öldürmemek için, kölece davranma alışkanlıklarına, hoyratlıklara, dalavereciliğe, yalanlara, dolandırıcılıklara ve ferdiyetçi toplumda kaynaşan tümen tümen alçalmalara başvurmak ihtiyacı olmayacaktır. Erdemler arasındaki çatışma kaybolacaktır. Şeref verici disiplin insanı alçaltan kölece işlerin ve kabalıkların yerini alacaktır. Çalışma yeniden şeref kazanacak ve insanın insanlık ve vekarı bir dilek değil, bir gerçek olmaya başlayacaktır.

Umumiyetle derler ki, sosyal mesele bir mide ve karın meselesi, ve biraz daha estetik bir ifade kullanmak gerekirse bir bıçak ve çatal meselesidir. Sosyalizm va'zedildiği zaman, ilk olarak, açlıktan iflahı kesilenlere seslenilir. Sanılır ki, zenginler şahsî çıkar yüzünden değil de, ancak alçak gönüllülük göstermekle, sporla, üstün ahlâklılıkla, siyasî ihtirasla sosyalist olabilir. Bu, sosyalizmin özünü iyi anlamamak olur. Gıda, sosyalizmin en zayıf noktasıdır. Sosyalizm, her şeyden önce, bir kültür meselesidir; insanlığın gerektirdiği vekar ve haysiyet meselesidir. Sosyalizm va'zedilirken, ilkin insan haysiyet ve şerefine hitap edilmelidir.

Bütün ülkelerin centilmenleri, birleşin!

«YENİ DÜNYA» GAZETESİ HAKKINDA

A. CEMAL

Bazı yazarlar, **Seyyare-i Yeni Dünya** ünvanlı bir gazeteden bahsediyorlar.* Gerçekte, -**Seyyare** kelimesinin son harfi üzerinde hemze işareti bulunan- böyle bir gazete hiçbir yerde yayımlanmamıştır. Seyyare, sonradan **Yeni Dünya** ismini almıştır. Bu iki isim başlıklarda bir süre yan yana yer almıştır.

Seyyare ve **Yeni Dünya** hakkında, «Eskişehir'de Celâl» imzalı yazıda verilen bilgi ile; Eskişehir'de çıkan **Sakarya** gazetesinin mesûl müdürü Abdülkâdir Ziya'nın verdiği bilgiler çok dikkate şayandır. Her ikisi de Çerkes Ethem'in ve Arif Oruç'un muarızları ve hasımları olarak kaleme sarılmışlardır.

İlkin «Celâl» imzalı yazıyı gözden geçirelim. Bu yazıya göre:

1) **Seyyare**'nin ismi sonradan **Yeni Dünya** olmuştur.

2) Dumlupınar'daki askerlere gönderilen **Beyanname**'yi, **Yeni Dünya** tahrir heyeti hazırlamıştır.

3) Ali Fuat Paşa cepheyi idare ederken (İsmet Paşa daha Eskişehir'e gelmeden) YEŞİLORDU efsanesinin arkasına saklanarak Bolşeviklik emellerinin çırasını yakmaya çalışmışlar ve Ankara Hükümetini tanımak istememişlerdir.

4) O zamanlar, Arif Oruç, Çerkes Ethem'den kuvvet alıyordu; yâni kendi nâm ve hesabına hareket etmiyordu.

5) Arif Oruç'un yayınlamaya teşebbüs ettiği gazetenin ilk adı **Yeni Dünya** değildi; (**Seyyare**) idi.

6) Parayı Müdafaa-i Hukuk'tan, Ethem'in tazyiki ile, aldırttık! Para bir defada verilmedi. Güçlükle ve iki defada tedarik edildi.

7) Arif Oruç, **Seyyare** gazetesini çıkarmak için Müdafaa-i Hukuk'dan para almış ve bu Cemiyete 1250 tane **Yeni Dünya gazetesi** sattırmıştır. Buna mukabil 662 lira para almıştır.

8) 27 Eylül 336. Gazetenin beher adedinin beşer kuruştan Cemi-

yete satılması. Cemiyetten para alıp yine o Cemiyete para ile gazete satmak...

9) Çıkaracağı gazetenin asıl adı **Seyyare** idi. Fakat, **Seyyare**'yi çıkarmamış. **Yeni Dünya** çıkarılmıştır.

10) Arif Oruç, İzmir'de, **Yeni Turan**'ı çıkarırken de bir Bolşevik meddahı idi. Sonra, Serbest Fırka ortaya çıkınca Liberal. Bu parti ölünce Sosyalist oldu. Şimdi de Hürriyet alemdarlığı... Demokrat - Sosyalist - Liberal - Bolşevik!.. Türk Bolşevik Gazetesi - İslâm Bolşevik Gazetesi. (1)

***

Eskişehir'de çıkan **Sakarya** gazetesinin sorumlu müdürü Abdülkâdir Ziya'nın verdiği bilgiye göre:

1) Çerkes Ethem'in borusu öttüğü günlerde; Ethem, Arif Oruç'a para verdi ve bir gazete çıkarttırmaya başladı.

2) Eskişehir'de yayınlanmaya başlayan gazetenin başlığı şöyleydi:

YENİ DÜNYA
Dünyanın Fukara-i Kâsibesi Birleşiniz!..
Sahib-i imtiyaz ve Sermuharriri: Arif Oruç

3) Başlangıçta, «Türk Bolşevik Gazetesi»; sonraları «İslam Bolşevik Gazetesi» yazısı klişenin altında idi.

4) Evvelâ yazı işleri müdürü (tahrir müdürü) Şerif Manatof; sonraları, Mustafa Nuri Bey.

5) Arif Oruç'un sahip ve başmuharriri olduğu **Yeni Dünya** gazetesinin basıldığı matbaanın adı, önceden, Ticaret Matbaası idi. Çerkes Ethem kuvvetlerinin cebren topladığı paralarla matbaa satın alındı ve adı **Yeni Dünya Matbaası** oldu. Gündelik bir gazete çıkarabilecek durumda olan bu matbaa Çerkes Ethem'in Arif Oruç'a hediyesidir.

6) Yeni Dünya Matbaasının arka kısmında başyazar (baş muharrir) Arif Oruç'un odası vardı.

7) O zamanlar Arif Oruç'un ders aldığı hocası kurmay subay Manavoğlu Nevres...

8) Arif Oruç onun askerî ve mülki bilgileriyle, fakat kendi imzasiyle yazılar yazmıştır.

9) Arif Oruç'un Eskişehir'de gazete çıkardığı zamanlarda SOSYALİST ve KOMÜNİST PARTİLERİ vardı.

10) Sosyalist Fırkası'nın idare heyeti şimendüfer idaresinin bâzı erkanı ile güzide şahsiyetlerden ibaretti. Şimendüfer işçilerini tamamiyle teşkilâtları içersine almışlardı.

11) Arif Oruç'un teşvikiyle de bir KOMÜNİST PARTİ'si teşekkül etmişti.

Arif Oruç'un partisi Sosyalist Fırka'sına müracaat ederek :

— «Beraberce çalışalım, gayemiz birdir. Bütün şimendüfer işçileri elimizde olduktan sonra istediğimiz anda grev yaptırır ve bütün arzu ve emellerimizi temin ettiririz, kuvvet bizimdir. Biribirimizle değil, başkalariyle uğraşalım.» diye teklifte bulunmuşlardı.

O zaman Eskişehir Şimendüfer Fabrikası Kuvay-i Milliye'nin ruhu gibi idi. Fabrikada cereyan edecek ufak bir hadise Kuvay-i Milliye'ye pek vahim darbeler indirmek kudretinde idi. Sosyalist Parti'si bu teklifi şiddetle reddetmiş ve hatta âteşin bir beyanname neşrederek keyfiyeti efkâr-ı umumiyeye arzeylemiştir.

Bu hadiselerden bir müddet evvel, Yeni Dünya Tahrir Müdürlüğünde bulunan Şerif Manatof ve arkadaşları müteaddit nutuklarla ve tâhrikâtla aynı gayeye doğru gitmek istemişlerdi. Nitekim Hükümet vaziyeti görmüş ve takibat başlamıştı.

Bu vekayii takip eden daha birçok hadiselerden sonra, Arif Oruç ve arkadaşları mahkûm oldular.

Bugünkü **Yarın** sabık **Yeni Dünya** sermuharriri Arif Oruç 336 senesinde Millî Kuvvetlerin can damarı mesâbesinde olan Eskişehir Şimendüfer Fabrikası işçilerine grev yaptırmaya ve orduyu kalbinden vurmaya çalışmış birisidir.

Arif Oruç'un Mesleği Nedir?

Bu suale cevap verebilmek pek müşgüldür. O her devirde mutâbık, muhalif olmuş veya olabilenlerin maiyyetlerinde çalışmıştır. O, sergüzeştler içersinde büyütülmüş, yuvalanmış ve daima yuvarlanan bir sergüzeştcûdan başka bir şey değildir. O, midesini ve cebini doldurmak için ne lâzımsa onu yapmıştır. Yaptığı işler, memleketin, Milletin lehine veya aleyhine olmuş, vatandaşlarını mutazarrır etmiş... Bunlar Arif Oruç'un düşünmediği hakikatlerdir.

Arif Oruç'un mesleği demiştik. Onda böyle bir şey bulamayız. Bütün insanca meziyetlerden uzak kalmış, hiç nâsibini alamamış bir adamda ne olabilir?

O, herşeye hücum ediyor ve saldırıyor. Şerefli, haysiyetli insanlar, bütün mücadelelerinde belli çerçevelerin dışına çıkamazlar. Fakat Arif Oruç'ta bu kaygı yoktur. Çünkü onun kaybedecek ne şerefi, ne haysiyeti... Hiçbir şeyi yoktur.» (2)

(*) Meselâ sayın Doçent Mete Tuncay, «Türkiye'de Sol Akımlar (1908 - 1925)» adı ile yayımlanan doçentlik çalışmasında :

«... Çerkez Ethem 1920 Ağustosunun sonlarında, Eskişehir'de Arif Oruç vasıtasiyle Seyyare-i Yeni Dünya adlı günlük bir «İslâm Bolşevik Gazetesi» çıkartmaya başlamıştır.» (s. 81) diyor. Ve bunun hakkında, aynı sayfa altındaki 48 numaralı notta açıklama(!) yapıyor :

— «Seyyare» sözü, bir yandan Ethem'in «Kuvay-i Seyyare»sini hatırlatmakta bir yandan da Yeni Dünya'ya (Sovyet Dünyasına) bağlı bulunulduğunu işaret etmektedir.

Burada bizim de bir açıklama yapmamız gerekirse, diyebiliriz ki : Sayın Doçenti hiçbir şüpheye yer vermeyecek bir ifade tarziyle böyle bir «açıklama(!)» yapmaya zorlayan şartlanma, olsa olsa İkinci Dünya Harbinden sonraki «soğuk harp» döneminin «beyin yıkama» kampanyası ile oluşturulmuştur. O dönemde Hür Dünya'nın(!), sosyalizme yeni geçmiş Doğu Avrupa ülkelerine karşı kullandığı aşağılatıcı «Sovyet Rusya'nın Peykleri» deyimi, özgürlüğüne çok düşkün olan halkımıza da iyi bir baskı (şantaj) vasıtası oluyordu...

---

notlar :

(1) **Cumhuriyet,** 15 Temmuz 1931 s. 4

(2) **Cumhuriyet,** 17 Temmuz 1931 s. 4

1919 SEÇİMLERİNDE SOSYALİSTLERİN ADAYLARI

«İfham, No: 74. 10 Teşrinievvel 1335, s. 2»

«Berlin Darülfünunu mezunlarından **Kurtuluş** mecmuası muharriri Mehmet Vehbi Bey de atideki listeyi göndermiştir. Bu listedeki isimler daha ziyade (Proleterya) nokta-i nazara göre intihap edilmiştir:

İstanbul'da intihabını özlediğim mebus namzetleri

Ethem Nejat Bey: Sabık Aydın Maarif Müdürü

Süleyman Efendi Usta: Tophane Fabrikası Ustabaşılarından

Sadık Ahî Bey: Büyükada'da Türk Kasabı ve sosyalist muharrirlerden

İlhami Nafiz Bey: Ticaret Sanayi Müfettişi

Münir Bey: Darülfünun İktisat Muallimlerinden

Bunlarla beraber Darülfünun İktisat Muallimlerinden Zühtü Bey, Sabık Nafia Nazırı Ferit Bey, Darüleytam Tedrisat Müdürü Nafi Atıf Bey, (İfham) sermuharriri Hüseyin Ragıp Bey de sosyalizme yakın olan bir mesleğe yani etatizme taraftar oldukları için İstanbulu hakkile temsil edebilecek namzetlerdendir.

Mehmet Vehbi

«İstanbul Nasıl Mebus İster?

İstanbul halkı büyük bir ekseriyeti itibarile (işçi) tabirinin içine dahildir.

Doğrudan doğruya şehirliler, İstanbullular meselâ Eyuplular, Fatihliler, Topkapı ve Aksaraylılar, Üsküdarlılar, Boğaziçi köylerinin asıl sekenesi iş erbabıdır. İstanbul Vilâyetini teşkil eden kazalar ehalisi de çiftçi ve köylüdür. Bundan maada bütün; küçük ve orta memurlar, muharrirler, muallimler sa'ylarını ücret mukabilinde sattıkları için işçidirler, (Proleterya) sınıfına mensupturlar. Bir sınıf halk ancak kendi sınıfından olan ve kendi sınıfının iktisadî ve içtimaî menafiini müdafaa eden mebuslarla temsil olunur. Buna hayret olunmamalı. Hatta Harb-ı Umumîden bile evvel meselâ (Berlin) daha çok bir işçi şehri

olduğu için sosyalist mebuslar çıkarmıştı. Bugün de öyledir. İstanbul da mülhakatile beraber Türkiye'nin en büyük işçi şehri ve sa'y erbabı merkezidir. Ve eğer âdilâne tam yerinde bir intihap lâzımsa İstanbul Mebusları Sosyalist mebuslar olmalıdır.

Bunun için Türkiye'de mevcut üç sosyalist partisi (Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Partisi) (Türkiye Sosyalist Fırkası) (Sosyal Demokrat) fırkası bir (Sosyalist Birliği) yapmalı ve mebus namzetlerini göstermelidir.

Kurtuluş Sosyalist Mecmuası Muharrirlerinden
Mehmet Vehbi

«No. 77 İfham: 18 Teşrinievvel 1335, s. 2»

Yakında seçimlere başlanacak. Gazete, okurlardan soruyordu: İstanbul mebusluğu için kimleri münasip buluyorsunuz?

«İntihap ettiğim mebuslar şunlardır:
Sosyalist **Kurtuluş** gazetesi muharrirlerinden Vehbi Bey
Paris Darülfünun Mezunu Şefik Hüsnü Bey
Sabık İzmir Maarif Müdürü Ethem Nejat Bey
Tophane ustabaşılarından Süleyman Efendi
Sosyalist muharrirlerinden Sadık Ahî Bey
Galata Perşembe Pazarında Demirci ustası Ömer Lütfi

Benim mebuslarım başlığı altında ankete verilen cevaplar.
«İfham, No: 76, s. 2, 17 Teşrinievvel 1335-1919»

«İstanbul yevmün cedîd rızkun cedîd yaşayan bir halk olduğundan onları en ziyade sosyalist prensipleri korur. Bunun için tanınmış sabık İstanbul ve Beyrut Hukuk Fakülteleri Muallimlerinden ve Berlin Darülfünunundan mezun Vehbi, Maarif Nezareti mülga telif ve tercüme dairesi azâsından Ethem Nejat, Almanya'da bulunan Türk İşçi Sendikası Reisi Eğinli Sadık Ahî, sekiz sene Fransa'da sosyalizmle ve amele işleriyle temas eden Doktor Şefik Hüsnü Beyler mebus intihap olunmalıdırlar.

Kassam Çeşmesi'nden sâkin
mütekaidîn-i askeriyeden
Hasan Celâl»

«Müntehib-i sâni ben olsam şu kimseleri intihap ederim:
Maarif mülga telif ve tercüme dairesi azasından Ethem Nejat, Paris Darülfünundan mezun Doktor Şefik Hüsnü, Berlin Darülfünunun-

dan İktisattan mezun Hukuk Fakültesi sabık muallimlerinden Vehbi Beyler. Memleketin yüzde doksan beşini teşkil eden aylıkçı, gündelikçi ve çiftçi sınıfının hukukunu ancak bunlar muhafaza edebilir.

Üsküdar'da Açıktürbe'de Levâzım
Ketebesinden Osman Nuri»

«Benim mebuslarım bunlardır:
Sabık Aydın Maarif Müdürü Ethem Nejad Bey
Sosyalist muharrirlerinden Doktor Şefik Hüsnü Bey
Kurtuluş Sosyalist muharrirlerinden Vehbi Bey
Tophane ustabaşılarından Almanya'da tahsil eden Süleyman Efendi
Büyükada'da Osmanlı Kasabı Sadık Efendi

Şimendüfer fabrika amelesinden
Filibeli Mehmet Ali»

«İfham: No: 84, s. 3 (1)»

«Memleketimizin ve hususile İstanbul Vilâyetinin ekseriyetini teşkil eden esnaf, işçi, küçük ve orta memur, muallim, çiftçi... gündelikçi, aylıkçı, yevmün cedîd rızkun cedîdci (proleterya) sınıfları için çalışacak sosyalist mebuslar olabilir; bence onlar da şunlardır:

Sabık Hukuk Fakültesi muallimlerinden Berlin Darülfünunundan mezun Mehmet Vehbi Bey

Paris Darülfünunundan mezun Doktor ve Kurtuluş sosyalist gazetesi muharrirlerinden Şefik Hüsnü Bey

Tophane Fabrikaları ustabaşılarından Süleyman Efendi

Sosyalist muharrirlerinden Büyükada'da Türk Kasabı Sadık Ahî Bey

Mühendis Berlin Darülfünun İçtimaiyat Fakültesinden ve Berlin Mühendis Mekteb-i Âlîsinden mezun Nizamî Âli

Darülfünun Hukuk Fakültesi İktisat Muallimi Münir Bey

Aydın Maarif Müdir-i sabıkı Ethem Nejat

Beşiktaş'ta Kurtuluş Ticarethanesi
sahibi Bahaettin

---

(1) Aynı nüshada ve aynı sayfada «İntihabât Etrafında - Ferah Tiyatrosunda iki bin amelenin içtimai» havadisleri de yer almaktadır.

GEÇMİŞTEKİ SİYASİ MUHAKEMELERDEN...

Komünistlerin 1923-1928'deki Muhakemeleri Hakkında Kısa Not

1) 1923: Hiyanet-i vataniye ile İstanbul Ağır Cezası'nda. Dördü işçi olmak üzere 16 kişi. Hepsi beraat almıştır.

2) 1924: Taklîb-i Hükûmet ile Ankara Ağır Cezası'nda. Beşi işçi olmak üzere on üç kişi. Verilen cezalar bir aydan üç aya kadardır.

3) 1925: Ankara İstiklâl Mahkemesine otuz kişi sevk edilmiştir. Bunlardan üçü işçi idi. Dördü onbeş, altısı on ve altısı da yedi seneye mahkûm edilmişlerdir.

4) 1925: Ankara İstiklâl Mahkemesine sevk edilen iki kişiden biri işçi idi. Verilen cezalar: Yedi sene sürgün, üç sene ağır hapis.

5) 1927: İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi. Teşkilât-ı Esasiye Kanununu tağyir ve Büyük Millet Meclisi'ni iskat. Mahkemeye sevk edilenler elli yedi kişiydi. Yirmi beşi işçi. Verilen cezalar; bir aydan altı aya kadardı. Yirmi beş kişi beraat etmişti.

6) 1928: Taklîb-i Hükûmet suçundan, Ankara Ağır Ceza Mahkemesine, beş kişi sevk edilmiştir. Bunlardan dördü işçi idi. Dörder aya mahkûm edilmişlerdir.

7) 1928: Taklîb-i Hükûmet suçundan, Bursa Ağır Ceza Mahkemesine, beş kişi sevk edilmiştir. Hepsi de işçi idi. İkişer aya mahkûm edilmişlerdir.

8) 1928: Üç yüz onüçüncü maddeden, İzmir Asliye Mahkemesine sevk edilen beş kişiden beşi de işçidir. Yirmi beş ve otuz gün hapis cezasile cezalandırılmışlardır.

9) 1928: Üç yüz on üçüncü maddeden, İzmir Asliye Mahkemesine sevk edilen bir işçi altmış güne mahkûm edilmiştir.

10) 1928: Üç yüz on üçüncü maddeden, İzmir Asliye Mahkemesine sevk edilen, onbir kişinin hepsi işçi idi. Tümü beraat etmiştir.

11) 1928: Taklîb-i Hükûmet suçundan Rize Ağır Cezasında, biri işçi olmak üzere iki kişinin muhakemesi görülmüş; ikisi de beraat etmiştir.

12) 1928: Teşkilât-ı Esasiyeyi tağyir ve Büyük Millet Meclisi'ni iskât suçundan, İstanbul Ağır Cezası'nda görülen muhakemede yedisi işçi olmak üzere sekiz kişiden beşi beraat etmiş; biri iki, diğerleri de dört ve beş aya mahkûm edilmişlerdir.

13) 1928: Teşkilât-ı Esasiyeyi tağyir suçundan, İstanbul Ağır Cezası'na sevk edilen iki işçinin ikisi de beraat etmiştir.

14) 1928: Teşkilât-ı Esasiyeyi tağyir suçundan İstanbul Ağır Cezası'na sevk edilen iki kişiden bir işçi. İkişer aya mahkûm edilmişlerdir.

15) 1928: Teşkilât-ı Esasiyeyi tağyir suçundan bir işçi, İstanbul Ağır Cezası'nda beraat kararı almıştır.

16) 1928: Taklîb-i Hükûmet suçundan, İzmir Ağır Cezası'na otuz yedi kişi sevk edilmiştir. Bunlardan yirmi beşi işçi idi. Mahkûmiyetler dört ve dört buçuk sene.

Özetleyecek olursak, 1923 - 1928 tarihlerinde 101'i işçi olmak üzere, 217 kişi - İstanbul, Ankara, Bursa, İzmir ve Rize'de - muhtelif mahkemelere sevk edilmiş; bunlardan bir kısmı ağır ve hafif hapis cezalarına çarptırılmış, bir kısmı da beraat etmiştir.

Verilen cezaların tutarı üçyüz otuz yıl civarında hapis ve yedi yıl sürgündür.

***

Komünistlerin 1930-1932'deki Muhakemeleri Hakkında Not

1) 2/8/930 tevkifatı. Ağır Cezada, Taklîb-i Hükûmet suçundan:

İzmir'den Câzim; mesleği ticaret. Mahkûmiyeti 4 sene. Nusret; memur. Beraat etmiştir. Ziya; garson. Beraat etmiştir.

İstanbul'dan, Emin; tornacı. 4 sene mahkûmiyet. Remzi, Tornacı. Firar etmiştir. Kemâl; tornacı. Beraat. Celâl; terlikçi. Beraat. Nâdide; ev kadını. Beraat. Hatice; ev kadını. 1 sene mahkûmiyet. Fatma; ev kadını. Beraat etmiştir. Cemâl; tayyareci. 1 sene mahkûmiyet. Hasan Âli; doktor. 4 seneye mahkûm edilmiştir. Reşat; münevver. 4 sene. Hâlit; ressam. 6 aya mahkûm edilmiştir. (Gayri mevkuflardan) İsmail; terlikçi. Beraat. Münire; ev kadını. 6 aya mahkûm olmuş ve cezası tecil edilmiştir. Nihal; öğrenci. 6 aya mahkûm olmuş ve cezası tecil edilmiştir.

Kısacası söylemek gerekirse: 1930 tevkîfatında, mahkemeye sevk edilenlerden yedisi işçi, beşi aydın, dördü de kadındı. Mahkûmiyet tutarı 18 sene altı ay. Buna tecil denilen bir senelik mahkûmiyeti de ekliyoruz.

2) 8/8/931 Divân-ı harp tevkîfatı:

İzmir'den: Câzım; tüccar. Beraat. Nusret; memur. Beraat. Salomon; kâtip. Beraat. Tevekkül; beraat etmiştir. Şükrü; işçi beraat. Ragıp; tornacı. Beraat.

İstanbul'dan: Hâlit; ressam. İki buçuk seneye mahkûm edilmiştir. Hasan Âli; doktor. Mahkûmiyeti yedi buçuk sene. Celâl; makinist. Yedi buçuk seneye mahkûm edilmiştir.

Bir kelimeyle, mahkûmiyet tutarı on yedi buçuk senedir; altı kişi beraat etmiştir.

3) 7/2/932 teşkîfatı. İstanbul Ağır Ceza'da. Taklîb-i Hükûmet suçundan.

Edirne'den: Selim; öğretmen. Üç sene. Ramiz; tornacı. Üç sene dört ay. Nizamettin; makinist. Üç sene. İrfan; sanayi mektebi öğrencisi. İki sene dört ay.

Kırklareli'nden: Faik; tornacı. Dört sene. Burhanettin; telgrafçı. Beraat. Cevat; memur. Beraat. Rıza; memur. Dört sene.

İstanbul'dan: Mehmet Emin; tornacı. Yedi sene. Tal'at; dökümcü. Dört sene sekiz ay. Cemal; tayyareci. Dört sene sekiz ay. Madam Vilda; mürettib. Üç sene. Salih; marangoz. Dört sene. Mehmet Nuri; tayyareci. Dört sene. Nihat; fen memuru. Dört sene. Boz Mehmet; tütüncü. Beraat. Zeki; öğretmen. Beraat. Reşat; münevver. Beraat.

Trakya Alpullu'dan: Nuri; tesviyeci. Beraat. Nazif; demirci. Beraat. Refet; işçi. Beraat.

Aydın'dan: Küçük Mehmet Emin; öğrenci. Beraat. Hayri; öğrenci. Beraat. Şükrü. Beraat.

Samsun'dan: Ahmet; işçi. Dört sene. Hüseyin; tütüncü. Üç sene sekiz ay. Osman; tütüncü. Üç sene sekiz ay. Osman; tütüncü. Üç sene sekiz ay.

El'aziz'den: Münire; ev kadını. Beraat.

Bu davada gayr-i mevkuf olarak muhakeme edilip beraat edenler: Bahri. Necati; öğretmen. Hikmet; öğretmen. Kemâl; kâtip. Remzi; telgrafçı. İbrahim; tütüncü. Emine; ev kadını.

Bu davada 7'si tutuksuz ve 29'u tutuklu olmak üzere 36 kişi mahkemeye sevk edilmiştir. Mahkûmiyet tutarı 62 sene dört ay.

4) 1/5/932 tevkîfatı. İstanbul Ağır Ceza'da.

Halit; şoför. 4 sene. Abdül; tütüncü. 4 sene. Remzi; tütüncü. 4 sene. Seyid; tütüncü. 4 sene. Niyazi; tütüncü. 4 sene. Cicibaş İsmail; tütüncü. 4 sene. Davit; tütüncü. 3 sene 2 ay. Haydar; tütüncü. 4 sene. Mehmet Emin; Dellâl. Beraat. Mehmedâki. Beraat. Çopur Mehmet. Beraat.

Bu davada birkaç işçi tutuksuz olarak muhakeme edilmiş; içlerinden biri dört seneye hüküm yemiştir.

Mahkûmiyet tutarı: 41 sene 2 ay.

5) 13/8/932 tevkîfatı. İstanbul Ağır Ceza'da.

Emin; şoför. Dört sene üç ay. Süreyya; şoför. 4 sene. Mehmet Lutfi; 4 sene. Sıdıka; daktilo. 4 sene. Nevzat; yazar. Beraat. Muhsin; şoför. Beraat. Hâmit; İstanbul Lisesinde öğrenci. Men'i muhakeme. Şirayer; mürettip. Men'i muhakeme.

Mahkûmiyet tutarı 16 sene 3 ay.

KOMÜNALİST HAREKET VE AHMET MİTHAT EFENDİ

B. EKREM

Tanzimat'ta, - mallarda ve kadınlarda ortaklık demek olan ve, muarız çevrelerin umumiyetle kabul ettiklerine göre, komünizmin tarifi yerine geçen - «iştirâk-i emvâl ve iyâle» dair dikati çekici kalem savaşları yapılmış, komünist tâbiri kullanılmış ve 1871 Paris Komün'ü etrafında hararetli tartışmalar cereyan etmiştir. O devirde, Türkiye'de yayınlanan Türkçe ve yabancı dillerdeki gazeteleri gözden geçirenler, önlerinde Komün, Birinci Enternasyonal ve komünizm konularile ilgili, incelenmeğe değer, bir yığın malzeme bulacaklardır. O devirde, ünlü kalem sahiplerinin birçoğu aynı konuları ele almışlar, fikirlerini ve görüşlerini açıklamak suretile ideolojik durumlarını belirtmişlerdi.

İşte, bazı Alman müelliflerince «Türklerin Balzac'ı» sayılan; ve inanılmıyacak kadar çok yazı yazdığı için «YAZI MAKİNESİ unvân-ı iftiharnişânını» (1) alan Ahmet Mithat Efendi bu ünlü yazarlardan biridir.

Ahmet Mithat Efendi, Birinci Enternasyonal hakkında uzun uzadıya fikir beyan ettiği gibi, Komün İhtilâlini de ele aldı; ve, tarihçi sıfatile, KOMÜNALİST HAREKET hakkındaki hükmünü açıkladı.

Ahmet Mithat Efendinin KOMÜNALİST HAREKET hakkındaki hükmünü tesbit için, tarihten ve bu arada Fransa Tarihinden bahseden bir eserini zikredeceğiz. Eser, yazarın 1875'te basılan **Zeyl-i Kâinat** adlı kitabıdır ve Paris Komün'ünden dört yıl sonra basılmıştır.

Zeyl-i Kâinat yazarına göre, komünarlar mutedil cuhmuriyeti kabul etmediler; Komün usulile bir KIZIL CUMHURİYET istediler ve isyan bayrağını açtılar. Yenilince de, Paris'i ateşe verdiler. Versaylıların gösterdikleri şiddete gelince, bu şiddet her ne kadar aşırı ise de, buna da yine Komün taraftarları sebebiyet vermişlerdir :

«... **Paris'te daire-i belediye taraftarânı (2) Versayl (2) şehrinde Mösyö Tiyerin riyasetile teşekkül etmiş olan cumhuriyet-i mutedileyi**

kabul etmiyerek mutlaka komün usulile bir kızıl cumhur teşkilini talep ve israr ve bu israr üzerine ref-i livây-ı isyan etmişler ve Paris'i kendi zabıtları altına alıp Versayl tarafından gelen askere karşı koymuşlar idi.

Bu defa Paris'i Fransızların kendileri yine kendi hemşehrileri elinden almak için tekrar muhasara altına aldı. Lâkin bu muhasara çok vakit devam etmeyip kızıl cumhur erbabı mağlûb olduklarını görünce Tüyleri ve Luvr gibi en benam sarayları vesair birçok ebniyeyi ve adeta sözün kısası hemen tekmil Paris'i ateşe verdiler.

Versayl askeri bir yandan Paris'e girdiği sırada komünistler dahi bir yandan sokaklar ortasına barikad yani istihkâmlar yapıp sokak içinde dahi göğüs göğüse şiddetli muharebeler edilmişdi. Ancak herhalde şirzime-i bağiye bütün bütün mağlûp olmalarile Versayl cumhuriyeti bunun erbabını tutup tutup kurşuna dizmeğe başladı. Vakıa Versayl cumhuriyetinin işbu kızıl cumhur erbabı aleyhinde göstermiş olduğu şiddet dahi Avrupa erbab-ı insafını tenfir edecek derecede idi. Ancak daire-i belediye tarafdarânı dahi bu derece şiddeti kendileri davet etmişler idi. Zira Paris'te ateşi göklere çıkan hariki itfa için herkes şu taşımakta bulunduğu esnada daire-i belediye taraftarânı olan karılar güya su taşımak bahanesile yine petrol yağı taşıyarak ateşi bir kat daha parlatmak derecesine kadar cesaret almışlardır.

Daire-i belediye tarafdarânından bir çoğu idam ve bir çoğu dahi en uzak müstamerata kadar nefy ve izâm edildikten sonra Fransa'nın her tarafı cumhuriyet-i mutedileye itaat etmişlerdir.»

Yukarki satırların mutalaası gösteriyor ki, Ahmet Mithat Efendi, KOMÜNARLAR ile KOMÜNİSTLERİ ayırmıyor ve birbirine karıştırıyor. Namık Kemal ile **İbret**'teki arkadaşı Reşat Beyin aksine olarak, KOMÜN TARAFTARLARInı haydut telâkki edip suçu onlara yükliyor, Versaylıları ise temize çıkarıyor.

Âli Paşanın yanında ve Komün aleyhtarlarının safında yer almış bulunan Ahmet Mithat Efendi, Fransa'daki hâkim sınıfların yanlış görüşünü yansıtma bakımından, Sadırâzamla beraberdir. O da KOMÜNALİST HAREKET'te bir sürü haydut ve petrolcü kadın görmektedir. Bununla beraber, Âli Paşanın görüşünü tıpatıp kabul etmiş ve tümile benimsemiş sayılamaz. Arada fark var. Ayrıldıkları nokta şu: Ahmet Mithat Efendi, zalim ve gaddar Thiers'in dostu Sadrâzam Paşa kadar insafsız davranmamakta, Versaylıların gösterdikleri şiddeti protesto etmektedir. Ahmet Mithat Efendi, Thiers'in ve Versaylıların gösterdik-

leri şiddeti doğru bulmuyor. Ona göre, bu şiddet Avrupa'daki insaf erbabını nefret ettirecek kerteye ulaşmıştı. Vakıa, haklı taraf Versaylılardı. Fakat, ne olursa olsun, bu kadar şiddetli davranmamalılardı. Bununla beraber, - Efendi Hazretlerine göre - bu şiddete de, yine Komünarlar sebep olmuşlardı.

(1) Zeyl-i Kâinat, 1292, s. 315-317

(2) Daire-i belediye taraftarânı komün taraftarları demektir; yani, komünarlar. Daha önceleri, dairenin cem'i olan devair kullanılmış; ve, Paris Komünasından bahseden Türkçe matbuatta, komünar tâbiri «devair-i belediye taraftarânı» olarak geçmişti.

Istinsahta, eski harflerin imlâsını olduğu gibi bıraktık.

Tarih öyle bir bilgi disiplinidir ki, otoriteler tarafından engellendiği taktirde, toplumun geçmişi ışıktan yoksun kalır ve geleceği de karanlığa gömülür.

TAŞLAMALAR

Yazarı : Claude Tiller
İlkokul Öğretmeni
Çeviren : Dr. Fahrettin YAKAL

Seçim sisteminin büyük efendisi, soyluluk buyurultusu özeti ve arması bulunan, kapılarınız, pencereleriniz, esnaf tezkereleriniz, kişisel ve taşınır mallarınızın vergi payları dolayısile ve burada sayılması çok uzun bir zaman alacak diğer özelliklerinizden ötürü sivrilmiş olan önemli kişi, yüce ve zengin senyör size seleniyorum, ben ancak 13,5 frank vergi verebilen ve yine de gereğinden fazlasını vermiş olan zavallı ilkokul öğretmeni, bu satırları size sunmaya cüret ediyorum. Monsenyör, belki de çoğu zaman benim ters düşündüğümü ve sizin bıktırıcı sözlerinizde kullandığınız protokol üslubundan yoksun olduğumu ileri süreceksiniz. Ne var ki, benim 13,5 franklık bir yetenekliğimin bulunduğumu hatırdan çıkarmayınız lütfen.

İlkin sizin sanlarınızı inceleyelim :

Siz kendinizi bir vatandaş imiş gibi adlandırıyorsunuz. Meclislerde bundan başka bir sorun yok sizce. Kral bile bazen bu sanı size vermek inceliğini göstermekte. Siz Vatandaş öyle mi? Bana inanınız bu gülünç takılmış ad'dan kendinizi kurtarınız. Monaco prensi nasıl doğu imparatoru değilse, ve de Charles Dupin nasıl bir ansiklopedi değilse siz de vatandaş değilsiniz. Gözü pek olan zorbaların soylu bir ailenin malikânelerine el koyduklarında onların unvanlarına da sahip çıktıkları görülmüştür. Siz bu tür kişilerden olmalısınız monsenyör.

Sizin köyler kadar büyük şatolarınız, sizin bacalarından alev saçan fabrikalarınız var, ışıl ışıl ışıldayan mağazalarınız, dağlar kadar buğday yığılmış anbarlarınız, sizin fıçılarından yol bulunamıyan içki mahzenleriniz var, sığır sürüleriniz ahırlarınızı tıklım, tıklım doldurmaktadır. Lâkin bütün bunların çevresinde yalnız viraneler, unutulmaz acılar var. Oy kullanmıyan benim küçük tarlam ile sizin oyunu kullandığınız araziniz acaba Fransız toprakları değil midirler?

Siz kendinizi hemşehri olarak çağırmalarını istiyorsunuz, ne var ki, çağımızda bu, söz konusu olamaz. Bu ses uzakta bulunan bir gözetleme kulesinin çan sesleri gibi kulaklarımda yankılanıyor, ve bana toprağın unvanları bağışladığı ve ağadan arazisi satın alındığı zaman ondan armasının da satın alındığı o kölelik ve yoksulluk günlerini hatırlatıyor. Siz bu gülünç unvanı kullandığınızda büyük bir rol kenarında kondurulmuş, kale mazgalları resimlerile süslü, yanında küçük bir güvercinliği olan küçük bir kır evi etkisini yaratıyorsunuz bende.

Bununla birlikte sizin nasıl adlandırıldığınız da pek önemli değil, sistem, ben semerine değil eşşeğe vurmak istiyorum.

Siz tanrıya niyaz yok, kutsal yağ ve Reims'in gothique style'indeki katedralin tavanları altında taç giyme törenleri artık yok, demiştiniz. Temmuz devrimi sonucu halk egemen oldu ve Louis Philippe halk tarafından atandı, ne var ki, egemenliğini kullanmak elinden gelmediği için halkın, eskiden olduğu gibi onun adına yürütme hakkını biz kullanıyoruz, artık halk son derece mutlu olacaktır, bizler onun vekilliğini yapacağız, onun saltanat asası ve de kesesi bizim elimizde bulunacaktır, o ancak bu hizmetlerimizin karşılığını ödeyecek ve bizim yaptıklarımıza bakmakla yetinecektir.

Hey gidi halkın elde ettiği egemenlik hey, sen sevin ey halk ve Auvergne dansını oyna, çocuklarına verdiğin kara ekmek payını iki katına çıkar, kulübelerini, ışıklarla donat, işte artık egemensin. Anlaşıldı, sen bir şeyler geveliyorsun ağzında, kimi vakit harcamamaları koşulu ile çocuklara verilen para bahşişi gibi egemenliğini kullanamadığına göre onun sana ne yararı dokunacaktır diye mi soruyorsun? Ama yaptın ey halk, böyle bir egemenliğin sana sağlıyacağı olanakları nasıl kavrayamıyorsun? Ben bunun nereden geldiğini görüyorum, o ki sen daha yeteri kadar aydın değilsin.

Lâkin tekrar size dönelim Monsenyör, siz siyasal görevlerini yerine getirmeye, halkın ehliyetsiz olduğunu söylüyorsunuz. Onura bu saldırışınızı şimdilik cevapsız bırakacağım. Kaldı ki, bir deliye, ya da bir çocuğa vasi atanırsa en azından ailenin en yetkilisi seçilir. Halkın bu büyük ailenin en yeteneklisi siz misiniz? Monsenyör. Ehliyetinizin kanıtı olarak çiftlik kiraları anlaşmalarınızı ve satın alma mukavelelerinizi bana getiriyorsunuz, sizin zengin olduğunuzu bir iyice görüyorum, lâkin yetenekli olduğunuzu bilmiyorum.

Gerçekten sizin zenginliğiniz nedir ki? İki tür zenginlik var: Çalışma ile kazanılmış zenginlik, kalıt zenginlik. Kalıt zenginlik hiç bir şeyi simgelemez, kazanılmış zenginlik, kimi vakit bir ehliyetin ürünüdür bununla beraber o da çoğu kez ve özellikle zamanımızda cezasız kalan hile-

ciliğin sonucudur. Bu hilecilik, ancak celladın kızgın demirini fark ederse davranışına son verir. Bu tür zenginlikleri iyice tanırız biz, ve her yerde onunla karşılaşırız. Damarları kanlarımızla dop doludur. Yanaklarının dolgunluğu bizi sömürmelerinin sonucudur. Keselerimize el attığı zaman aşırdığı paraları alıkoysun ve eğer gücü yetiyorsa bu para ile daha iyi bir bulunç satın alsın, bu parayı ona bırakırız. Zenginler için o kadar hoşgörü ve yoksullar için o denli sert olan yasalar onların destekleyicisidirler. Fakat onlar tarafından yurtdaşlık haklarımızdan yoksun bırakılmamız, bizim insanlıktan çıkarılmamız ve o namussuz zenginliği egemen olarak kabullenmemiz hayır, hayır bu olamaz, asla olamaz ve bu durum çok utanç verdiği içindir ki, buna uzun süre dayanamayız.

Elbette boyun eğmemizden ötürü dava açmadınız, bizlere kürsünün yukarısından vakıaların başka türlü olamıyacağını ciddî bir biçimde anlattınız. Önceki gün koyun satıcılarından eğer maryaların yünleri kırkılmıyacak ve eğer kuzular kebap şişlerine geçirilmiyecek olurlarsa koyunların yaşayamıyacaklarını söylediklerini duydum.

Zenginliğinizin derecesi üzerine çok fazla bilgi edindik ve para içinde yüzen yurtseverliğin ne demek olduğunu biliyoruz. Delik, deşik olmuş üniformaları içinde cumhuriyetin yoksul generalleri abartmasız yüce değil miydiler? Onlar gelecekleri için ya savaş alanında ölümü, ya da bir kulübede özgürlüğü dilerlerdi, hıyanetlik etmezlerdi onlar, suçlandıkları zaman düşman tarafına geçebilmeyi düşünmeleri şöyle dursun ölüm sekisi üzerine ölümü yeğlerlerdi, bir avuç kemikleri için azıcık vatan toprağını yabancının her türlü saygınlığından, ve de ululamalarından üstün tutarlardı. Şu kadar ki, egemenliğinin yıkılma tehlikesi sırasında Nepoleon iki olut içinde pişmanlık duymuştur: Birincisi yardımcılarını çok fazla zengin yapmasından, ikincisi eski rejimin ileri gelenlerini kendi askerî başarılarına ortak etmesinden.

1814'de Paris eğer yoksul işçilerin barınağı olsaydı bu durumun Fransa'nın savaşı yeniden kazanmasına vesile olacağı kuşkusuz değil midir, böylece o yabancı boyunduruğu altında asla eğilmiyecek ve de yüzkarası katmerli bir restauration rejimi altına girmiyecekti.

Bundan başka bir bütçenin dalgalanmalarından ötürü bazen çoğalan ve bazen azalan aynı zamanda bir bordro ile bizden alınan ve diğer bir bordro ile tekrar bize verilen, vergi rakamlarından oluşan bu yasa eşsiz bir yasadır(!). Çoğu zaman borç yüzünden bir mübaşir tarafından tutuklanırız ve bir iş adamı ya da çiftlik ağası, fazlalaşan miktarı çalıştırdığı adamlarına yükler. Size ne kadar saçmalıklar söylettiklerini bir hesap edelim.

Bu kişi yeteneklidir, çünkü yaşlı teyzesi ölmüştür, şu diğeri kayınvalidesinin direnci kırıldığı için yeteneklidir. Ve bu bay neden ötürü yeteneklidir? Çünkü üç kez kasıtlı batkı yapmıştır (taksiratlı iflâs). Ve bu diğeri neden yeteneksizdir? Zira yukarda sözü geçen kişi kasıtlı iflâs ettiği için. Ve iyice dikkat ediniz, çoğu zaman yargıç kurulunun dedikleri gibi iflâs etti demiyorum, taksiratlı iflâs diyorum, evet taksiratlı iflâs. Bu yetenekli eğer seçim kurullarından olmasaydı kürekte olacaktı. Yönetim bölgesini bilgelikle yöneten ve endüstrinin gelişmesini sağlıyan bu ilbay için bahse tutuşursunuz değil mi? Onun, büroların bir köşesinde suret çıkaran bir ukala yazıcıdan daha yetenekli olduğuna, peki ama kaybeden siz olacaksınız, yazıcının tarlası var, oysa ilbayın yok, yazıcı seçimlerin yapıldığı salonda yer almıştır, ilbay ise salon dışındadır, ve böylece görevinin gereği giysisi olan bu kişi salondan çıkmış olanlara yeniden içeriye girmelerini sağlayan ikinci bilet satıcısı durumuna düşürülür.

İşte sizlerin yeteneklileriniz.

Eğer içtenlikle yetenekli isteniyorsa onları bulundukları yerden almak gerek, Fransa'da diplomalı yetenekliler çok fazladır, bunun için bir ordu doktor toplanabilir, ne için bu yeteneklilere baş vurulmaz? Hiç olmazsa egemenin okuması, yazması olacağından emin bulunabiliriz.

Lâkin siz bir egemen tacı uğruna gülünç bir kılığa giriyorsunuz siz 70 santimetrelik bir asa ve 20 meteliklerden oluşmuş bir yığından bir taht yapıyorsunuz. Hiç kuşkusuz köyünüzün derebeyi, mutsuzluğundan ötürü yeniden dirilecek olursa sizin eski bir uyruğunun oğlu olduğunuzu asla kabul etmiyecektir. Bununla beraber bizim candan dilediğimiz bu eşitliğin, Fransa'ya ne kadar kan ve göz yaşına mal olduğunu bilirsiniz. Sizler Fransa için ölenlerin oğullarısınız, sizler onu elimizden almak istiyorsunuz. Siz özgürlüğü istediğinizi söylüyorsunuz, bayraklarınıza, üniformalarınızın düğmelerine onu yazıyorsunuz. Bilmez misiniz? ki özgürlük ve eşitlik iki kızkardeştir. Bunlar uzun süre ayrı tutulamazlar, eğer birisi öldürülürse diğeri de yok edilmiş olur.

Bizlere biteviye halkın siyasal haklardan çok ekmeye gereksinmesi olduğunu söylüyorsunuz. Bu kullandığınız dilden sizi pek iyi tanıyorum, siz bay pozitif Dupin'in okulundansınız, ya da daha iyisi bay Dupin sizin okulunuzdandır.

Sizce sivrilenler ve paralı olanlar ancak mutludurlar, ve siz bir vatandaşta sadece çalışan eller ve yutan bir mide görmektesiniz, size göre düzenli bir biçimde günde dört öğün yemeğini yiyen bir halk başka bir şey istiyemez. Bay ultrafilantrop, siz halkı mide hastalığından öldüreceksiniz, halkın ekmeğe siyasal haklardan daha fazla gerek-

sinmesi olmadığına inanmış bir hükümet iyi bir düzen kurmaktan vazgeçer. Ne var ki, halkın gövdesi olduğu gibi ruhu da vardır, bu ruh mutsuzluğunu, ve acılarını içinde saklar, bedenin ise sevinçleri görünür. Bu ruhun en soylu duyguları, tutkuları eğer incinirse ve eğer hor görmeler, aşağılatmalar her gün onda yaralar açarsa tenin ferah olması ve balıketi durumunda bulunması pek az önemlidir. Utiqe'in zorla alınmasından sonra Caton, ve Philippe savaşından sonra Brutus Roma'da gönençleri yerinde olan köleleri buyrukları altına alsalardı erguvanî giysilere, altınlara, işlenmiş gümüşlere, yumuşak yataklara ve ikinci sınıf kölelere sahip olurlardı. Artık özgürlük yitirilmişti. Bu iki büyük Roma yurtdaşı köleliğin ağır yükünü yaşamlarının normal sınırlarına dek taşıyamadılar. O halde iyice görüyorsunuz ki, zenginlik ile birlikte de olsa köleliğin aşağılıkları, ezinçleri var.

Maddi çıkarlarla tatmin olmayı isterseniz şayet, güçlü olan mutlak bir iktidar maddi refah sağlamada sürekli çalkantılar içindeki bir özgürlükten daha çok verimlidir, o halde yurtdaşlık egemenliğinin salt hükümdarlık olmasına dua ediniz.

Ekmeğin hele beyazı şüphesiz iyidir, lâkin siyasal haklar da bir şeylere yarar. Bu haklarla halk ekmeğini kazandı, ve kazandıktan sonra da onu korumasını bildi. Halk eğer egemense yağlı, reçelli ekmek diliminin kesilmesine bir çocuk gibi gönlü yatmıyacaktır. Siyasal reform bir çok kötüye kullanmaları, bir çok yolsuzlukları giderecektir.

Bir daha bize söz ediyorsunuz: Hangi nedenle yakınıyorsunuz diye. İstedikleriniz yerine getirilmedi mi? Temmuz devriminden önce sadece 120.000 seçmen vardı, şimdi onların sayısı 200.000'e ulaştı. Ayrıcalığın yayılması herkesin onu edinebileceği bir biçime girdi.

Uslamlamanız meşeden yapılmış yolcu karyolalarının çok sert olduğundan yakınan kimi tutsakların dilekçelerini hatırlattı bana, onlara kaba ağaçtan karyolalar yaptırmışlar.

200.000 seçmen ve 30.000.000 proletrya bu ne ola? Anayasaya göre kurulu hükümet devrinde buna özgür ulus denilir mi? 200.000 seçmen, işte bir kürek dolusu toprak altında halk egemenliği gömülüdür. Fakat bu 200.000 seçmene bizlerin adına davranış hakkını kim armağan etti. Temel kuralın maddesi böyle kaleme alınmış... Acaba egemenliğimiz de temel kuralın maddelerinin malı mıdır?

Ayrıcalığı artık herkes edinebilecektir. Mutlu memleket, yüce anayasal hükümet. İşte bir bağcı, eğer paşa gönlünüz isterse alın bir duvarcı çırağını, bu kişi kışın bir frank, yazın 1,5 frank kazanır, yağmur yağdığı ve don olduğu zamanlarda hele hiç çalışmaz, bunu karısı, 2 ya da 3 çocuğu, belki de beslemesi gerekli anababası var. Artırımla ve

iyi bir çekip çevirme ile bu kişi 2.000 ya da 3.000 frank biriktirebilir ve böylece o da seçmen olur, yürürlükteki yasalar bunu yasaklamaz.

Lâkin siz ki, ha bire düzenden söz açarsınız, ayrıcalığın yasalar uyarınca kurulmuş bir düzensizlik olduğunu görmüyor musunuz? Ve bu sosyal tenin sürekli bir hastalığı bulunduğunun farkında değil misiniz? Yumruk kadar başlı dev gibi bir kişi görürseniz buna işte bir doğa yanıltısı diyeceksiniz, bir ulustan yapılmış bir doğal yanıltısı için neden aynı şeyi söylemezsiniz?

Ya 93'den bu yana neler geçti? Kıyıdaki bir kum tanesini yerinden oynatmak üzere kumsallığı aşan bir okyanus mudur halk? Söylemeli, onun buyruğunda iki devrim vardı, lâkin bunlardan gereğince yararlanmadı o. Büyük adlarının parlaklığına, şatafatları ile görkemlerinin büyüleyici etkisine karşın babalarımız soyluluğun egemenliğini hoş görmediler, ve bizler yarım yüzyıllık bir uygarlıktan sonra daha hâlâ onların kesenekçilerine, kiracılarına katlanıyoruz. Eğer bizim yaşamımızın sonrasız bir gereği ise bu, yeni dünyanın ormanlık çevresine sürgüne yollanalım, orada belki açlıktan ölürüz, fakat hiç değilse orada yoksulluk bakımından eşitliğe kavuşuruz, ve orada küstah bir gönencin sıkıntılarımız karşısında güldüğünü görmeyiz. Orada Tanrınınkilerden başka yasalara da boyun eğmiyeceğiz, Tanrı orada herkese eşitlikle rahmetini yağdırır, eşitçesine güneşinin ışıklarını saçar. Eğer mihnetlerimiz, acılarımız bizden bir küfür çığlığı koparacak olursa ve eğer göz yaşlarımızı akıtacak olursak bizleri cezalandırmıyacaktır. O zira acı çeken her varlığın sızlanma hakları olduğunu o bilmektedir.

Birinci mektubun sonu.

KADIN VE SOSYALİZM

B. NEBİL

August Bebel'in **Die Frau und der Sozialismus** adlı meşhur eseri, 1935'te, Sabiha Zekeriya tarafından, İngilizce ellinci baskıdan, - çevirinin çerivisi olarak - **Kadın ve Sosyalizm** adile, Türkçeye çevrilmişti. (**Dün ve Yarın** Tercüme Külliyatı, Sayı: 33)

Türkçesinde 404 sayfa tutan çeviri tam değildi. Mütercim, bunu şöyle ifade eder:

«**Kitap çok büyüktü. Beşyüz küsur sayife tutan bu kitabın beşte birini atmağa mecbur oldum.** En canlı fikirleri, tezleri aldım. Fakat bu tezlerin en kuvvetli ispatları olan istatistikleri aynen alamadım. Bu itibarla **eserin** kıymetine zarar verdiğime müteessirim...» (S. 4 - 5)

Bu tercüme, - kesilip atılan sayfalardan başka - birçok ibareleri keyfe göre atlanmış; ve umumiyetle çoğu yerleri özetlenerek sunulmuş, eksikler ve fahiş yanlışlarla dolu perişan bir çeviriydi. Bu bakımdan, eser, yayınlandığı günden itibaren ikinci bir tercümeyi gerekli kılıyordu, Aradan 35 yıl geçtiği halde, eserin Almanca aslından dikkat ve itina ile yapılmış, eksiksiz ve muteber bir tercümesine maalesef bugün de kavuşmuş değiliz.

TOPLUM YAYINEVİ'nin 1966'da sunduğu, **Kadın ve Sosyalizm**, eski tercümenin dil bakımından sadeleştirilmiş ikinci baskısından başka birşey değildir. Şu var ki, bir husus söylenmemiş, eserin eksik bir nüsha olduğu okurlara açıklanmamıştır.

Eski çeviri üzerinde, - nasıl bir otoriteye tevdi edildiği bilinmiyen - sadeleştirme işinden başka en ednâ bir emek harcandığına delalet eden herhangi bir emareye rastlanmıyor.

Bebel'in Almanca baskılara eklediği önsözler (faraza, 24 Aralık 1890 tarihli dokuzuncu baskıya önsöz; 1891 Ağustos sonunda, onbirinci baskıya önsöz, vs. gibi) ilk çeviride yer almadığı gibi, Türkçe ikinci baskıda da, tabiatile, yoktur. Eserin aslında yeralan dip notlarına gelince bunların da - bir iki küçük istisnadan sarf-ı nazar - tümü birden kesilip atılmıştır.

Hakşinas olmak için şunu unutmayalım: Başta, - lutf edilerek - Bebel hakkında çok kısa bibliyoğrafik bilgi eklenmiş.

Hiçbir manevî sorumluluk taşımadığı sabit olan yayınevi, arka kapakta, eserini şu sözlerle reklâm ediyor: «**Büyük Alman sosyalisti August Bebel'in bu eseri, dünyanın bütün dillerine çevrilmiş ve geniş yankılar uyandırmıştır. Bu konuda böylesine güçlü bir eser** henüz

yazılmamıştır. Kadın sorununu tâ ilk çağlardan alıp günümüze dek getiren bu önemli kitap...»

***

Memlekete İLMİ SOSYALİZM LİTERATÜRÜ'nü kazandırmak gibi övülmeğe değer bir amaçla ortaya atılanlar, herşeyden önce, bu görevin ciddiyetini kavramalı, okurlara saygı göstermelidir. Bu kadar ünlü ve bu derece önemli bir eser üzerinde bu çeşit bir spekülasyon yapılmamalıydı.

TARİHİMİZİ TANIYALIM

KATKI yayınları BELGESEL SOSYALİZM SERİSİ NO:1

Dünyanın en büyük kütüphanelerinde bile bulunmayan belgelerle: «Türkiye Cumhuriyetinde ilk İşçi Hareketleri...»

Adres: BİLGİ Dağıtım Babıâli Cd. No. 19 Cağaloğlu/İstanbul

KATKI Yayınları bu seride Türkiye Sosyalizminde seçkin bir yeri olan **AYDINLIK NEŞRİYATI**'nın tümünü verecektir. Bunun için gerekli açıklamayı gelecek sayımızda bekleyiniz.

Bu çabamızda bütün arkadaşların bize yardımcı olacaklarına ve bu alanda bazı tekkelerin yaptıkları ve yapacakları spekülatif yayınlardan ümide kapılmayacaklarına inanıyoruz.

SOSYALİST YAYINLARA BAKIŞ

İŞÇİ DAVASI Sayı: 2'de Halil Tunç'un çok güzel bir karakteristiğini yapıyor.

Sayı: 3'te değme allâme dergilerinde rastlanamıyan bir dış politika yorumuna rastlanıyor. «Türkiye İşçi Sınıfı Detant İçin Mücadele Etmelidir» başlığı altında «Çağdaş bir ülke olarak varolmanın ve gelişmenin yolu «detant»a uygun bir politika izlemekten geçer. Gerçekten Akdeniz ve Orta-Doğuda barışın sağlanması, Türkiye'nin, Türkiye işçi sınıfı ve demokratik güçlerinin çıkarlarına uygundur.» Aynı sayı ve sayfada «**Detant Nedir?**» başlığı altında: «Sosyalist ve kapitalist devletlerin bir arada yaşaması, sınıf mücadelesinin gevşemesi ya da burjuva (sermayedar, kapitalist) sınıfı ile işçi sınıfının uzlaşması demek değildir. Barış içinde bir arada yaşama, kapitalist sistemle sosyalist sistem arasındaki mücadelenin barışçı vasıtalarla yürütüldüğü özel bir durumdur, biçimdir. Bu durumda, sosyalizm ile kapitalizm arasındaki esas mücadele alanı ekonomik yarışmadır. Ve sosyalizm, taşıdığı üstünlüklerden dolayı, bu yarışmadan galip çıkacaktır.» denmektedir.

Sayı: 4'te «Hayat Heryerde Pahalı Değil» başlığıyla sosyalist ülkelerin ekonomik üstünlüğünden ve orada «fiyatların hızla düştüğü»nden bahsediyor.

Sayı: 5 (1974 Özel Sayısı) Gereksiz ve zamansız olarak Ecevit'in eleştirisi yapılmış...

Aynı sayıda «Zonguldak İşçisinin Mücadele Tarihi»ni veriyor.

GERÇEĞİN SESİ — «Onbeş günde bir çıkar siyasî gazete» 20 günlük bir gecikmeyle 2. sayısı çıktı.

«Sınıf Mücadelesinde Devrimci Uyanıklık Gereklidir» adlı başyazıda «... emperyalist güçler tarafından yeni birtakım aldatmalara baş vurulmaktadır. Amerikan emperyalizminin kendi emrindeki basın ve kişiler tarafından CIA'ya karşı kampanya açılmakta, hakkında tahkikat

yapmak üzere komiteler kurulmakta Adliye Bakanlığı bile CIA'yı suçlamakta, hatta CIA kendi kendini eleştirmektedir.»

Üçüncü sayfada «Neden İki Sosyalist Parti - 1946» adlı seri yazıda İ. Topçuoğlu geçmişteki parti kurma girişimini şöyle açıklamaktadır : «... T. Sosyalist Partisini, ... 21 Ekim 1950 tarihinde «Türkiye Sosyalist Partisi İzmir Şubesi» olarak aşağıdaki zevatla açmış ve vilâyete kadromu şöyle sunmuştum :

1. İ. Topçuoğlu; Sekreter
2. Dr. İhsan Özgen; Neşriyat ve Propoganda İşleri
3. Ertuğrul Kesirli; Maliye ve İdare İşleri
4. Muzaffer Binzet; Sendikalist teşkilâtlar
5. Şükrü Dinsel; Teşkilât İşleri
6. Rıdvan Kızıltan; Prapoganda
7. Hüseyin Çakır; Propoganda.»

Topçuoğlu devamla «21 Haziran 1951 tarihinde Şükrü Dinsel'in muhalefetine rağmen vilâyete bildiri vererek, parti şubesini kapattığımızı bildirdik ve evrakları İstanbul merkezine gönderdik.

1952 tevkifatında Câzim Aktimur'da tevkif edilmişti. Sonradan anlaşıldı ki, 1944 yılında Yusuf Etik, 1946 yılında da Şükrü Dinsel Câzim Aktimur'un yanına ajan olarak sokulmuş ve Câzim Aktimur'un sağ ve sol kolu olmuşlardır.»

Aynı yazıda Hüsamettin Özdoğu'nun ilginç bir mektubu yer almakta...

SOSYALİST BİRLİK — Geniş cephede bir toparlanma fikriyle çıkan ve yazılarında yeni moda Amerikan devrimcilerinden pek çok alıntılar bulunan Sosyalist Birlikçiler keskin bir dönüşle Amerikancılıktan vaz geçmiş ve artık herkesin anlamakta olduğu kariyerist - oportünist tekkelere karşı savaş açmış görünüyorlar.

25 Ocak 1975 tarihli 3. sayıda şu başlıklar göze çarpmakta: Birinci sayfada «Anti - faşist cephe çağrıları şu dönemde hedef şaşırtmadır.» 5. sayfada «TSİP'in toparlanma çağrıları, «DÜKKAN»a iltihak çağrısıdır.» Sayfa 6'da «Meseleyi Karıştırıp Çıkmaza Sokanlar!» (38, 40 ve 42 no.lu Kitle dergisinden alıntılar.) Yine aynı yerde «Hedef Şaşırtan Sorumsuzlar!» (50 no.lu Aydınlık dergisinden alınmış Emekçi Aydınlık gruplarının ortak açıklamaları yer almakta)...

KİTLE — Sayı : 42'de ikinci sayfada TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz'ın Almanya'da tetkiklerde bulunduğunu bildiriyor ve hemen

üstünde «Genç Sosyalistler Birliği'nin (JUSOS benzeri) kurulduğunu bildiriyor.

Kitle Gazetesi düzenli olarak çıkmaktadır.

«Sosyalist Gençlik Birliği»nin (Türk JUSOSlarının) yayın organı Sosyalist Gençlik Gazetesi çıktı.

İLERİ — Sayı : 4'te «Yanlış Tavırlarla Mücadele Edelim» başlığıyla İYÖKD yönetim kurulu üyesi M. Nedim Özgen'in tutarlı yazısında «... grupların nihaî hesaplaşma yeri demokratik örgütler değildir. Ayrıca bu, yığın örgütlerinin bugünkü hukukî niteliğine de zarar getirmektedir.» demekte ve «... ikna dışında kitleler kazanılmaz. Hot zotçu, aceleci, kitleyi suçlayıcı ve sonra da kitleler hiçbir şey yapamaz diyen pasifist ve anarşist eğilimlere karşı kitleler ve kadrolar uyanık olmalıdır.» diye uyarıda bulunmaktadır.

Sayı : 5'te «Faşizme Karşı Mücadelede Gençliğin Birliği» başlığıyla ADYÖD başkanı Emin Tanrıyar: «TSİP - Aydınlık»ı gençliği bölmekle suçlamaktadır.

EMEKÇİ — Ocak 1975 Sayı : 3 «Faşizme Karşı Omuz Omuza!» başlıklı yazıda «Halka karşı gayri-millî cephe kuranların, faşist saldırıları kışkırtan ve düzenleyenlerin amaçları bellidir.» ve «... CHP yönetimi, İnönü zamanını aratmayacak biçimde demokratik güçbirliğini baltalar duruma düşmektedir.» diyerek hem CHP'ye karşı kurulmuş «gayri-millî cephe»ye karşı olduklarını belirtirken, CHP'yi de suçlamayı ihmal etmemektedir.

AŞAMA — Ocak 1975 Sayı : 1'de «Çıkarken» başlığıyla «... dünya üzerinde Marksist çevrelerde yapılan tartışmalara ve incelemelere yer verecek bir «çeviri» dergisinin çıkarılması...»nı amaçladıklarını ve bunun için de «... gerekli ilişkileri kurmak iki-üç ay kadar sürdü.» diye belirtmektedir.

Sahibi: A. E. Güran; Yazı İşleri Sorumlusu: Nuray Güner; Aylık Siyasî Dergi Her ayın ilk haftasında çıkar — İlân kabul etmez — Yazışma adresi: Evkaf Sokak Akal Han No. 17/10 Çemberlitaş/İstanbul — Gönderilen yazılar yayınlansın veya yayınlanmasın geri verilmez. — Yıllık Abone 50.— TL. 6 Aylık 30.— TL.
Dizildiği yer ALTUĞ Matbaası, Basıldığı yer ZAFER Matbaası.
Genel Dağıtım: DER-DA, Cağaloğlu Yokuşu, Kemaliye Han No. 4/14. İstanbul